

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos „Besimokančio jaunimo judumo skatinimas“

(COM(2009) 329 galutinis)

(2010/C 255/15)

Pranešėja **Eve PÄÄRENDSON**

Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2009 m. liepos 8 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Žaliosios knygos „Besimokančio jaunimo judumo skatinimas“

COM(2009) 329 galutinis.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. gruodžio 4 d. priėmė savo nuomonę. Vienintelė pranešėja Eve Päärendson.

458-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. gruodžio 16–17 d. (gruodžio 16 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 173 nariams balsavus už, 4 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Rekomendacijos

1.1 EESRK visiškai remia Komisijos pastangas skatinti besimokančio jaunimo judumą. Norint įgyvendinti šį didesnio judumo tikslą, reikia skatinti potencialias priimančiąsias įstaigas ir organizacijas pritraukti jaunus žmones į savo šalis ir miestus.

1.2 Besimokančiųjų judumo tikslus galima įgyvendinti tik visapusiškai bendradarbiaujant ir dedant pastangas visais lygiais (ES, valstybių narių, regionų, įmonių, švietimo įstaigų, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų, bei paties jaunimo).

1.2.1 Europos Komisija ir valstybės narės turi dėti daugiau pastangų šalinti kliūtis judumui ir dalytis geriausia praktika. Komitetas ragina valstybes nares tinkamai įgyvendinti Bendrijos teisę ir šalinti kliūtis administravimo ir teisėkūros srityse (leidimai gyventi, socialinės apsaugos teisės, kitoje šalyje išduotų studento pažymėjimų nepripažinimas). Judumas mokymosi tikslais buvo labai svarbus sėkmingai įgyvendinant Bolonijos procesą bei kuriant Europos aukštojo mokslo erdvę. Komitetas mano, kad judumas gali būti labai naudingas ir kuriant bendrą Europos mokymosi visą gyvenimą erdvę. Įdiegus „Europos stažuotojo statutą“ arba „Europos studento statutą“ bus užtikrinamos vienodos sąlygos ir pašalinta daug su diplomų pripažinimu, sveikatos priežiūra ir stipendijomis susijusių būgštavimų ir rūpesčių.

1.2.2 Siekiant pripažinti ir patvirtinti tiek formalųjų, tiek neformalųjų mokymąsi, būtina oficialiai pripažinti, pasirašyti ir ratifikuoti Lisabonos pripažinimo konvenciją.

1.3 Kad besimokančiųjų judumas būtų labiau remiamas (ir finansškai), visos suinteresuotosios šalys turi suprasti ir pripažinti judumo teikiamus privalumus. Reikėtų plačiau aiškinti ir pabrėžti ryšį tarp besimokančiųjų judumo ir įsidarbinimo galimybių.

1.4 Kad Europa išlaikytų konkurencingumą ir savo, kaip technologijų lyderės, poziciją, labai svarbu skatinti jaunų europiečių judumą ir pritraukti į Europą talentingiausią jaunimą iš trečiųjų šalių. Komiteto tvirtu įsitikinimu, judumui trukdančias vizų problemas reikėtų spręsti nedelsiant. Komitetas yra įsitikinęs, kad ilgai protinga būtų investuoti į laipsnišką besimokantiems asmenims skirtų judumo programų išplėtimą įtraukiant ES nepriklausančias šalis: Kiniją, Indiją, Japoniją ar JAV.

1.4.1 Be to, Komitetas labai rekomenduotų dėti visas įmanomas pastangas, kad būtų užkirstas kelias protų nutekėjimui iš Europos ir kad Europa taptų patraukli tiek Europos, tiek kitų šalių mokslininkams.

1.5 Europos Sąjunga ir valstybės narės negalės pasinaudoti didesnio judžių besimokančių asmenų skaičiaus teikiama socialine ir ekonomine nauda, jei judumui mokymosi tikslais skiriamas finansavimas nebus gerokai padidintas. Krizės metu būtinos struktūrinės investicijos į labiau išsilavinusią ir konkurencingesnę Europą. Kad pagerintų finansavimą, ES turėtų sutelkti visus esamus mechanizmus ir partnerius ir įtraukti judumą į visas atitinkamas politikos sritis, kad būtų galima finansuoti struktūrinių fondų bei bendrosios mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programos lėšomis. Papildomu finansavimo šaltiniu, pirmiausia profesinio mokymo ir lavinimo srityje, turėtų tapti Europos socialinis fondas, papildydamas esamą finansavimą pagal 2007–2013 m. mokymosi visą gyvenimą programą.

1.6 Didesnis besimokančiųjų judumas pagerėsimą lems tik tuo atveju, jei užsienyje įgytas mokslas bus pakankamai aukštos kokybės. Todėl Komitetas rekomenduoja visas judumo programas prijungti prie Europos mobilumo kokybės chartijos.

1.7 Komitetas taip pat rekomenduoja pertvarkyti dabartines judumo programas: *Erasmus*, *Leonardo*, *Comenius*, *Grundtvig*, *Marie Curie* – supaprastinti procedūras ir užtikrinti, kad būtų kuo mažiau biurokratinių kliūčių. Labai svarbu, kad į šį procesą būtų įtrauktos švietimo įstaigos, vietos ir regionų valdžios institucijos, socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės organizacijos.

1.8 Įsipareigojimas užtikrinti judumą turėtų būti išreikštas toli siekiančiais naujoje Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokyimo srityje strateginėje programoje (ET2020) nustatytais judumo rodikliais. Šie rodikliai įvairioms tikslinėms grupėms (profesinio rengimo įstaigų studentams, mokytojams, neformalaus ugdymo įstaigų ugdytiniais, aukštojo mokslo įstaigų studentams ir bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviams) turėtų būti skirtingi ir grindžiami išsamesniais statistiniais duomenimis.

1.9 Siekiant geriau supažindinti su besimokančiųjų judumo rėmimo programomis ir padidinti asmenų, nusprendusių mokytis užsienyje, skaičių, turėtų būti daug efektyviau nei iki šiol teikiama atitinkama informacija.

1.10 Komitetas pritaria tam, kad būtų sukurtas bendras Europos interneto portalas, kuriame būtų nesunku rasti visą informaciją apie visos Europos besimokančiųjų judumo programas ir iš kurio įmonės susirastų informaciją (gyvenimo aprašymus) apie jaunuolius, norinčius stažuotis ar atlikti praktiką, ir atvirkščiai. Europos įmonių tinklai (tarp jų mažosioms ir vidutinėms įmonėms atstovaujančios organizacijos) ir įvairių sričių Europos specialistai turi būti skatinami savo interneto svetainėse teikti informaciją apie besimokantiems asmenims siūlomas judumo programas ir jas reklamuoti savo nariams.

1.11 Norėdamas suteikti impulsą politiniam procesui po žaliosios knygos paskelbimo, Komitetas rekomenduoju apibrėžti judumo mokymosi tikslais sąvoką ir nustatyti, kokio amžiaus grupę ji apima.

1.12 Komitetas yra įsitikinęs, kad norint skatinti besimokančiųjų judumą, kalbų mokymas turi tapti visų lygių švietimo ir mokyimo įstaigų mokyimo planų prioritetu, ir siūlytų apsvaistyti, ar nereikėtų visiems aukštojo mokslo įstaigų kalbų dėstytojams nustatyti privalomo reikalavimo vienerius metus pasimokyti užsienyje, ir paprašyti valstybių narių šiam tikslui skirti daugiau dėmesio savo švietimo politikoje, kad kiekvienas ES pilietis mokėtų bent dvi kitas ES kalbas, o ne tik šalis, kurioje gyvena, kalbą.

2. Komisijos žaliosios knygos santrauka

2.1 2009 m. liepos 8 d. Europos Komisija paskelbė žaliąją knygą „Besimokančio jaunimo judumo skatinimas“. Šia žaliaja knyga

siekama pradėti diskusiją, kaip didinti jaunimo galimybes Europoje tobulinti savo žinias ir įgūdžius tam tikrą laikotarpį užsienyje studijuojant, dirbant, taip pat dirbant visuomenei naudingą darbą arba dalyvaujant papildomose mokymo priemonėse pagal mokymosi visą gyvenimą programą.

2.2 Žaliojoje knygoje aptariami įvairiausi klausimai, susiję su visų pakopų besimokančiuoju jaunimu – moksleiviais, bakalauru studijų studentais, magistrantais ir doktorantais, taip pat stažuotojais, pameistrais, jaunimo mainų programų dalyviais, savanoriais ar profesinių mokyklų moksleiviais Europos Sąjungoje ir už jos ribų⁽¹⁾. Šiuo dokumentu siekiama skatinti organizuotą judumą mokymosi tikslais daugiausia dėmesio skiriant *fiziniam* jaunimo (16–35 m.) *judumui*, kartu pripažįstant ir *virtualiojo judumo* vertę (kuriant partnerystes, mokymo ir elektroninio giminiavimo si projektus). Ja siekiama skatinti tyrimus, kaip geriau pasinaudoti esamais ir naujais mechanizmais bei priemonėmis jaunimo judumui mokymosi tikslais skatinti, ir kaip į šią veiklą įtraukti įvairių lygmenų (ES, nacionalinio, regionų ir vietos) valdžios institucijas bei kitus suinteresuotuosius subjektus: verslo, pilietinės visuomenės struktūras ir privačius asmenis. Joje aptiriamos įvairios sritys, kuriose reikia didesnių pastangų ir siūlomi įvairūs veiksmai. Kai kuriais atvejais pateikiami gerosios praktikos pavyzdžiai. Jau egzistuojančioms besimokantiems užsienyje skirtas finansavimas, švietimo ir mokymo programos bei praktiniai nurodymai, tačiau tai turi tapti lengviau prieinama ir apie tai turi būti plačiau skelbiama.

2.3 Dvidešimties metų patirtį turinti programa *Erasmus* yra teigiamo judumo aukštojo mokslo srityje poveikio įrodymas. 2007 m. Europos Komisijos Lisabonos strategijos pranešime pabrėžiama, kad *Erasmus* tipo programos turėtų tapti įprasta universitetinio išsilavinimo dalimi⁽²⁾. Komisija pabrėžė, kad labai svarbu investuoti į švietimą ir mokymą, t. y. tobulinti žinias ir įgūdžius siekiant įveikti esamą ekonomikos krizę. Besimokančiųjų judumas turėtų suteikti visam Europos jaunimui galimybę prisidėti prie Europos Sąjungos konkurencingumo ir sanglaudos. Tai turėtų būti taisyklė, o ne išimtis⁽³⁾. Žinių judumas turėtų tapti penktąja ES laisve.

2.4 Leveno komunikate, kurį 2009 m. balandžio 29 d. priėmė Bolonijos procese dalyvaujančių valstybių aukštojo mokslo ministrai, nurodyta, kad iki 2020 m. bent 20 proc. Europos aukštųjų mokyklų absolventų turėtų būti studijavę arba atlikę praktiką užsienyje⁽⁴⁾.

(1) Mokymasis gali būti formalus – pagal švietimo sistemos programą – arba neformalus – pagal jaunimo arba savanoriškos veiklos programas.

(2) Strateginė atnaujintos Lisabonos strategijos ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui ataskaita. Naujo ciklo pradžia (2008–2010 m.) COM(2007) 803.

(3) 2008 m. birželio mėn. Aukšto lygio judumo ekspertų forumo ataskaita, http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf.

(4) http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf.

2.5 Žaliaja knyga pradedamos viešosios konsultacijos, kurių metu norima rasti atsakymus į šiuos klausimus:

- Kaip labiau skatinti jaunimą vykti į užsienį studijų, profesinio tobulinimosi, savanoriškos veiklos arba darbo patirties įgijimo tikslais?
- Kokios yra didžiausios judumo kliūtys, kurias reikia įveikti?
- Koku būdu visi suinteresuotieji – mokyklos, universitetai, įmonės ir verslo organizacijos, vyriausybinių departamentų ir vietos valdžios institucijos, pilietinės visuomenės organizacijos bei kiti – galėtų glaudžiau bendradarbiauti, visų pirma skatindami kitų pilietinių jaunimą atvykti ir kartu įgyti naujos patirties? Kaip reikėtų skatinti įmones priimti judumo programų dalyvius, įskaitant jaunuosius verslininkus ir stažuotojus?

3. Judumas: nauda, kliūtys ir rizika

3.1 Žaliojoje knygoje teisingai pabrėžiama, kad judumas mokymosi tikslais „yra vienas iš svarbiausių būdų, kuriais žmonės, visų pirma jaunimas, gali padidinti savo įsidarbinimo galimybes ateityje ir paskatinti asmeninį tobulėjimą“.

3.2 Vykimas į užsienį studijų, darbo, platesnės darbo patirties įgijimo arba savanoriškos veiklos tikslais suteikia jaunimui realią galimybę išplėsti jų akiratį. Tačiau, remiantis žaliojoje knygoje pateikiamais statistiniais duomenimis, dabartinės judumo programos⁽⁵⁾ 2006 m. suteikė judumo galimybes apie 310 000 jaunų žmonių, t. y. tik 0,3 proc. visų 16–29 metų amžiaus žmonių ES. Eurostat duomenimis, kiti 550 000 universitetų studentų kasmet studijuoja užsienyje nesinaudodami šiomis programomis.

3.2.1 Nepaisant didelių Europos institucijų ir kitų įstaigų dedamų pastangų, judumas pasitelkiant paramos programas ir kitokias galimybes tebėra mažas. Vieniems studentams judumas yra lengviau pasiekiamas nei kitiems, pavyzdžiui, profesinių mokyklų moksleiviams ir stažuotojams išlieka nemažai kliūčių, iš dalies dėl to, kad apie 80 proc. lėšų yra skiriama aukštajam mokslui.

3.3 Žaliaja knyga siekiama, kad studijos ar darbas užsienyje būtų ne išimtis, veikiau taptų natūraliu jauno europiečio sprendimu. Jaunimas turi geriau suvokti įvairiapusę naudą, kuria šios galimybės jiems galėtų suteikti, įskaitant kalbų ir kitų įgūdžių tobulinimą bei geresnius gebėjimus bendrauti su kitų kultūrų

žmonėmis, kurios daugiakultūriame pasaulyje bus jiems naudingos visą gyvenimą. Judumas profesiniais tikslais ugdo teisingą jaunimo mąstyseną, įskaitant tinkamą savo paties iniciatyvumo suvokimą, o tai suteikia jiems daugiau atvirumo ir pasitikėjimo. Patirtis rodo, kad užsienyje studijavusieji yra labiau linkę išlikti judžiais savo darbiname gyvenime.

3.4 EESRK visiškai pritaria tam, kad jauni žmonės daugiau judėtų mokymosi ir darbo patirties įgijimo tikslais – dėl to padidėtų ir visų amžiaus grupių judumas. Norint įgyvendinti šį didesnio judumo tikslą, reikia skatinti potencialias priimančiąsias įstaigas pritraukti jaunimą į savo šalis ir miestus.

3.5 Daugiausia naudos iš su mokymusi susijusio judumo gaus jaunuoliai, mokymo ir mokslinių tyrimų įstaigos bei įmonės. Ilgainiui judumas prisidės prie didesnio ES konkurencingumo: jis padės kurti žinių visuomenę ir puoselėti europiečių pilietiškumo ir tapatumo jausmą, taip pat padės piliečiams susidaryti palankesnę nuomonę apie Europą. Judumas skatina mokytis kalbų, taigi – daugiakalbystę.

3.5.1 Besimokančiųjų judumas prisideda prie laisvo žinių judėjimo, kurį būtų galima laikyti penktąja Europos Sąjungos laisve. Kad besimokantieji daugiau judėtų, švietimo ir mokymo sistemos ir įstaigos turi tapti atviresnės, ypač reikėtų, kad mokymo įstaigos glaudžiau tarpusavyje bendradarbiautų ir geriau dirbtų. Judumas tarp įmonių ir judumas tarp įmonių ir mokymo bei mokslinių tyrimų įstaigų taip pat turės daug didesnį įtaką branduolių ir technologijoms skirtų partnerystės ryšių kūrimui, o tai sustiprins Europos konkurencingumą ir padės jai diegti naujoves.

3.5.2 Didesnis judumas bus ypač naudingas pirmaujančioms akademinėms įstaigoms, nes padidėjus judumui, padidėtų kultūrų įvairovė ir būtų galima įdarbinti tikrai iškilus mokslo darbuotojus. Didesnis judumas bus naudingas ir bendrovėms, kuriose dirba įvairių kultūrų ir kalbų atstovai, taip pat visoms tarptautinėms bendrovėms. Europos Sąjungai susiduriant su vis didesne sparčiai besivystančių šalių, tokių kaip Kinija, Indija, Brazilija ir Pietų Afrika, o laikui bėgant tokių šalių tik daugės, konkurencija, ES įmonių ateitis (visų pirma galimybė ateityje gauti kokybišką darbo vietą) priklausys nuo to, ar jos išsivers į priekį naujų technologijų srityje ir susiras nišą gamybai (o tai priklausys nuo to, ar ES sugebės išlaikyti pirmaujančią poziciją mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje), ar platesnėje paslaugų srityje.

3.6 Nepaisant to, pasitaikys kliūčių ir pavojų, kurių reikėtų stengtis išvengti, pavyzdžiui:

- aukščiausio lygio moksliniai tyrimai ir su jais susijusi mokymo ir mokymosi veikla gali susitelkti vos kelete Europos elitinių kompetencijos centrų, į kuriuos plūs išskirtinių gabumų studentai – dėl to nukentėtų daugelis ne tokių žymių mokymo įstaigų,

⁽⁵⁾ Erasmus, Leonardo, Comenius, Grundtvig, Marie Curie, Kultūros programa, Veiklus jaunimas, Europos savanorių programa, veikianti pagal programą Veiklus jaunimas, programa Europa piliečiams.

- gali atsitikti taip, kad daugiausia bus studijuojama pasaulyje labiausiai paplitusiomis kalbomis (anglų, prancūzų, ispanų ir vokiečių), taigi nukentėtų valstybės narės, kurių kalbos nėra plačiai paplitusios už valstybės ribų,
- vis labiau išgalint anglų kalbai, judantys studentai ir mokslininkai gali būti skatinami keltis į kitas šalis, kuriose kalbama anglų kalba, pavyzdžiui, į JAV, Kiniją, Japoniją ir kitus Rytų Azijos regionus, o gal net dar toliau: šiuos žmones vėliau gali būti sunku įtikinti sugrįžti į Europą. Europos Sąjungai imantis bet kokių veiksmų judumo srityje, visada reikės numatyti pakankamai daug priemonių, kurios skatintų judančius mokslo darbuotojus ilgesniam laikui įsikurti Europos Sąjungoje,
- atsiradus darbui kitur – vadinamosiose vidutinių pajamų besivystančiose šalyse ⁽⁶⁾, galimas didesnio masto protų nutekėjimas,
- jei pagalba bus teikiama daugiausia humanitarinių, o ne gamtos mokslų absolventams, daugelis mažų mokslo srityje veikiančių įmonių teisingai įdarbinti tik būtiniausią kvalifikaciją turinčius darbuotojus, turinčius paklausesnius kalbos ir kitokius įgūdžius.
- praktinės (kalbos žinios, kultūrų skirtumai, lėšų stoka, turtinė nelygybė, su lėšų perkėlimu susiję sunkumai, prieinamos informacijos apie judumo programas stygius – visų pirma dėl gerų interneto svetainių trūkumo),
- kvalifikacijų tarpusavio pripažinimo kliūtys,
- besimokančiųjų judumo pripažinimas nacionalinėse švietimo programose, taip pat su teise apsigyventi susijusios problemos,
- labai įvairi Europos universitetų finansavimo praktika ir pavaldumas: kai kurie universitetai yra nepriklausomi (pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje), kitus labiau kontroliuoja valstybė,
- nepakankami valstybių narių ⁽⁹⁾ ir privačiojo sektoriaus įsipareigojimai ⁽¹⁰⁾.

3.6.1 Kad Europa išlaikytų savo, kaip vienos iš technologijų lyderių poziciją, nepaprastai svarbu puoselėti ryškiausius talentus. Akivaizdu, kad vadinamąjį talentų karą kol kas laimi JAV. Apie 400 000 europiečių, įgijusių gamtos mokslų ar techninę specialybę, gyvena ir dirba Amerikoje. Iš 50-ties geriausių pasaulio universitetų 36 yra JAV ir tik dešimt iš jų yra Europos Sąjungoje. Tačiau ir JAV pirmas neilgai. Talentas jau nebėra išskirtinis Vakarų pasaulio monopolis. Visam pasauliui stojus į inovacijų ir talentų ringą, į priekį nenumaldomai veržiasi Kinija, Indija, Brazilija, Rusija ir kitos šalys. Europos įmonės, norėdamos užauginti, pritraukti ar išlaikyti talentus, turės įnirtingai kautis.

3.7 Nepaisant keleto ankstesnių bandymų skatinti besimokančiųjų judumą paramos programomis ⁽⁷⁾ ir kitomis priemonėmis ⁽⁸⁾, paminėtinos ir kitos kliūtys:

- teisinės (administracinio darbo našta),

⁽⁶⁾ Tunisas, Brazilija, Pietų Afrikos Respublika.

⁽⁷⁾ Erasmus, Leonardo, Comenius, Grundtvig, Marie Curie, Kultūros programa, Veiklus jaunimas, Europos savanorių programa, veikianti pagal programą Veiklus jaunimas, programa Europa piliečiams.

⁽⁸⁾ Europass, Europos kreditų perkėlimo sistema (ECTS), veikianti aukštojo mokslo srityje, diplomų priedai, Europos kvalifikacijų sąranga mokymuisi visą gyvenimą, Europos profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET), „Jaunimo pasas“, portalas EURAXESS, vadinamoji studentų vizų direktyva ir vadinamoji mokslininko viza.

3.7.1 Kalba – didelė kliūtis besimokančiųjų judumui ⁽¹¹⁾, nes, nemokant priimančiosios šalies kalbos, iškils rimtų mokymosi ir socialinių sunkumų. Reikia pažymėti, kad tik 18 proc. europiečių yra išvykę iš savo regiono, tik 4 proc. persikėlė į kitą valstybę narę nei yra gimę ir tik 3 proc. persikėlė už Europos Sąjungos ribų. JAV 32 proc. piliečių gyvena kitoje valstyje nei yra gimę. Šią padėtį geriausiai būtų galima paaiškinti ES kalbų įvairove ⁽¹²⁾.

3.8 Vis dėlto būtina užtikrinti, kad mokytis į užsienį vykstantis asmuo negrįžtų dėl ko nors nusivylęs. Neigiama patirtis pakenks judumui, ypač jei blogos patirties bus įgijusios pažeidžiamos besimokančiųjų grupės (asmenys su negalia, seksualinių ir etninių mažumų atstovai, sudėtingoje ekonominėje ar kitoje nepalankioje padėtyje esantys asmenys). Tokia patirtis bus ne tik nenaudinga, bet ir labai žalinga. Viešnagė užsienyje turi būti pakankamai ilga, kad kitoje šalyje viešintys asmenys galėtų pasisemti naujų minčių ir taptų lankstesni tiek pasaulėžiūros, tiek elgesio požiūriu. Virtualusis judumas gali būti labai vertinga priemonė jaunuoliams su negalia. Jaunuoliai, neturintys galimybių fiziškai judėti, pagalbagalėtų dalyvauti virtualiame judume mokymosi tikslais naudodamiesi IT priemonėmis. Virtualus judumas mokymosi tikslais neturi pakeisti fizinio judumo mokymosi tikslais.

⁽⁹⁾ Daktaro laipsnis valstybėse narėse yra nevienodo svarumo, labai skiriasi šalių profesinio švietimo ir mokymo sistemos.

⁽¹⁰⁾ Privatusis sektorius yra nepakankamai informuotas apie judumo mokymosi tikslais paramos programas ir neaišku, kokią naudą šios programos galėtų duoti darbdaviams.

⁽¹¹⁾ Pagal turimus duomenis (2002 m. kovo mėn.) valstybių narių žemės ūkio ir aukštesnės pakopos vidurinio lavinimo įstaigose mokymosi tikslais mokomas vidutiniškai 1,3–1,6 kalbų. Profesinio švietimo ir mokymo įstaigų studentai yra dar labiau nutolę nuo užsibrėžto tikslo, kad kiekvienas žmogus turi mokėti dvi užsienio kalbas.

⁽¹²⁾ Tik 3 proc. mažųjų ir vidutinių Europos įmonių turi dukterinių bendrovių, bendrų įmonių ar filialų kitose šalyse.

3.8.1 Jaunesniems besimokantiejiems, ypač mokyklinio amžiaus asmenims, ypač svarbu užtikrinti pakankamą papildomą paramą (padėti prisitaikyti prie naujos vietos, įveikti su užsienio kalba susijusius sunkumus, pasirūpinti, kad visos viešnagės laikotarpiais jaunuoliai turėtų gerą būstą ir gautų visapusišką finansinę paramą tuo atveju, jei reikėtų skirti daugiau lėšų nei numatyta stipendijos suma, ir kad jaunuoliai būtų visapusiškai gerai sutikti naujojoje bendruomenėje).

4. Sprendimo būdai: atsakymai į žaliojoje knygoje iškeltus klausimus

4.1 Visos suinteresuotosios šalys turi suprasti ir pripažinti privalumus, kuriuos jiems gali teikti besimokančiųjų judumas. Darbdaviai ir ypač mažasis ir vidutinės įmonės reikia įtikinti, kad besimokančiųjų asmenų judumas (pavyzdžiui, skatinant atlikti praktiką ir stažuotis užsienyje arba padedant jiems patekti į naują rinką) jų įmonei gali sukurti pridėtinę vertę. Tačiau laisvojoje rinkoje svarbu vengti per didelio reguliavimo ES lygiu.

4.2 Pasirengimas dalyvauti judumo mokymosi tikslais programoje. Informacija ir orientavimas

4.2.1 Komitetas mano, kad gana dažnai jaunuoliai nesusimąsto apie judumo mokymosi tikslais naudą, ypač, kad tai galėtų jiems suteikti geresnes perspektyvas darbo rinkoje. Nors internete galima rasti įvairių judumui skirtų informacinių portalų (be kita ko tokį portalą yra sukūrusi ir Europos Komisija) ⁽¹³⁾, tačiau kyla abejonų, ar jie yra prieinami ir pakankamai patogūs vartotojams. Komitetas pritaria tam, kad būtų sukurtas vienas bendras Europos interneto portalas, kuriame būtų nesunku rasti visą informaciją apie visos Europos besimokančiųjų judumo programas ir kuriaame verslo atstovai galėtų rasti informaciją apie jaunuolius (jų gyvenimo aprašymus), norinčius stažuotis ar atlikti praktiką, ir atvirkščiai.

4.2.2 Europos įmonių ir profesiniai tinklai (tarp jų mažasis ir vidutinės įmonės atstovaujanti organizacija) turi būti skatinami savo interneto svetainėse teikti informaciją apie besimokančiųjų judumo programas ir jas reklamuoti savo nariams.

4.2.3 Mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir kitoms suinteresuotoms bendrovėms konsultacijas galėtų teikti specialios tarnybos, kurios skatintų įmones dėti papildomas pastangas įdarbinti jaunus žmones.

4.2.3.1 Kalbos ir kultūra

4.2.3.2 Jei iš tikrųjų norime pašalinti vieną didžiausių besimokantiejiems judėti trukdančių kliūčių ir kartu pasiekti užsibrėžtą

tikslą, kad kiekvienas ES pilietis mokėtų bent dvi kitas Europos Sąjungos kalbas ⁽¹⁴⁾, Komitetas siūlytų pagalvoti, ar nereikėtų visiems aukštųjų mokytojų įstaigų kalbų dėstytojams nustatyti privalomo reikalavimo vienerius metus pasimokyti užsienyje ir paprašyti valstybių narių savo švietimo politikos priemonėmis dėti daugiau pastangų, kad būtų pasiektas minėtas tikslas, kad kiekvienas ES pilietis mokėtų bent dvi kitas ES kalbas.

4.3 Teisiniai klausimai

4.3.1 Komitetas ragina valstybes nares tinkamai įgyvendinti Bendrijos teisę ir toliau šalinti administracines ir teisines kliūtis, susijusias su leidimais gyventi, socialinės apsaugos teisėmis, kitoje šalyje išduotų studento pažymėjimų nepripažinimu. Komiteto tvirtu įsitikinimu, judumui trukdančias vizų problemas reikėtų spręsti nedelsiant. Direktyva 2004/114 nustatomos konkrečios sąlygos, supaprastinančios vizos išdavimo tvarką ne ES piliečiams, atvykstantiems į Europos Sąjungą studijuoti, neatlygintinos stažuotės, mokinių mainų ar savanoriškos tarnybos tikslais. Tačiau direktyvoje konkrečioms grupėms nustatyti kriterijai iš tikrųjų gali tapti judumo kliūtimi ⁽¹⁵⁾. Komitetas pritaria minčiai, kad ES valstybės narės Direktyvą 2004/114 („studentų direktyvą“) galėtų taikyti ir jauniems žmonėms, dalyvaujantiems ES savanoriškos tarnybos, moksleivių mainų ir neatlygintino stažavimosi programose.

4.4 Kaip būtų galima paskatinti didesnį judumą iš Europos Sąjungos ir į ją?

4.4.1 Judumas turi būti svarbi ES ir kaimyninių šalių santykių dalis, todėl judumo klausimą reikėtų įtraukti į politines diskusijas ir programų projektus.

4.4.2 Kaip jau minėta, Europos gyventojai turi atnaujinti savo įgūdžius, kad pajėgtų atremti globalizacijos ir vis didėjančios konkurencijos keliamus iššūkius. Europos mokslininkams turi būti sudarytos sąlygos patekti į geriausias pasaulio įstaigas, kad savo žiniomis ir įgyta patirtimi praturtintų Europos mokslinių tyrimų erdvę, o Europos studentams suteikta galimybė studijuoti geriausiose pasaulio mokytojų įstaigose. Europos gebėjimas konkuruoti ateityje labai priklausys nuo to, ar šiandien jauni europiečiai bus skatinami judėti ir ar į Europą bus kviečiamas jaunimas iš ES nepriklausančių šalių. Kad juos pritrauktų, ES turi turėti geriausius universitetus. Europos universitetai ir verslininkai stengiasi sustiprinti bendradarbiavimą, kad mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros pasaulyje įgytų konkurencinį pranašumą ⁽¹⁶⁾.

⁽¹³⁾ PLOTEUS (Mokymosi galimybių visoje Europoje portalas), Jaunimo portalas, Studijos Europoje, Euraxess – Judžijų mokslo darbuotojų portalas, Marijos Kiuri interneto svetainė visai Marie Curie programų veiklai, „Jūsų Europa“, Euroguidance (Europos profesinio orientavimo portalas), EURES (Europos darbo jėgos judumo portalas) ir Eurodesk portalas, Erasmus jauniems verslininkams ir ES parama MVĮ.

⁽¹⁴⁾ Šis tikslas nustatytas 2002 m. Barselonoje vykusiam Europos Vadovų Tarybos susitikime.

⁽¹⁵⁾ Pavyzdžiui, direktyvoje reikalaujama gyvenimo išlaidoms turėti tam tikrą būtiniausių pinigų sumą.

⁽¹⁶⁾ Taip pat žr. Komisijos komunikatą „Naujoji universitetų modernizavimo partnerystė“. ES forumas „Universitetų ir įmonių dialogas“, COM(2009) 158 galutinis.

4.4.3 Šiuo tikslu Komitetas mano, kad ilginiui reikėtų į ES judumo programas įtraukti daugiau užsienio šalių. Komiteto nuomone, sprendimas išplėsti programos *Erasmus Mundus* geografiją buvo teisingas. Tą patį būtų galima padaryti ir su programa „*Erasmus* jauniems verslininkams“.

4.4.4 Komitetas mano, kad ilginiui protinga būtų investuoti į laipsnišką besimokantiems asmenims skirtų judumo programų išplėtimą įtraukiant ES nepriklausančias šalis: Kiniją, Indiją, Japoniją ir JAV.

4.4.5 Be to, Komitetas labai rekomenduotų dėti visas įmanomas pastangas, kad būtų užkirstas kelias protų nutekėjimui iš Europos ir kad Europa taptų patraukli tiek Europos, tiek kitų šalių mokslininkams.

4.5 Pripažinimas ir patvirtinimas

4.5.1 Kol kas tiek formalusis, tiek neformalusis mokymasis nepakankamai pripažįstamas ir patvirtinamas arba visiškai nepripažįstamas ir nepatvirtinamas, o tai yra didelė kliūtis judumui. *Erasmus* studentų tinklo atlikto tyrimo PRIME duomenimis, trečdalis studentų susiduria su problemomis, susijusiomis su studijų užsienyje pripažinimu. Akivaizdu, kad aukštojo mokslo įstaigoms ir vyriausybėms reikės dar nemažai nuveikti. Komitetas rekomenduoja visoms valstybėms narėms nedelsiant pripažinti, ratifikuoti ir tinkamai įgyvendinti Lisabonos pripažinimo konvenciją.

4.5.2 Komitetas pritaria minčiai, kad teisė judėti mokymosi tikslais turėtų būti suteikta jaunimui, pasirinkusiam bet kurią švietimo ir mokymosi formą: formaliąją, neformaliąją ir savišvietą. Reikėtų skatinti švietimo tikslais judėti tarp įvairių švietimo lygių. Reikėtų susieti bendrąjį lavinimą, profesinį mokymą ir aukštąjį mokslą ir visapusiškai įgyvendinti kreditų sistemas, kad tais atvejais, kai nacionalinės sistemos labai skiriasi, būtų lengviau judėti profesinio mokymo įstaigų moksleiviams. Be to, reikėtų mokymosi tęstinumo – susieti pirminį ir tęstinį mokymą. Norint šį tikslą pasiekti, labai svarbu skubiai ir nuosekliai įgyvendinti Europos kvalifikacijų sistemą.

4.5.3 Prireikus turi būti visapusiškai suvienodinti šalių aukštojo mokslo laipsnių ir suteiktų diplomų pripažinimo reikalavimai, įvairios stojimo mokesčio kompensacijos ir kitos stipendijos bei kiti kriterijai. Pavyzdžiui, norintiems įgyti Europos magistro laipsnį taikomi skirtingi reikalavimai nei norintiems įgyti japonų magistro laipsnį; be to, japonų studentas turėtų toliau mokėti ir savo universitetui ir dėl to studijos Europoje jam taptų finansiškai neįmanomos.

4.6 Nauja besimokančiųjų judumo partnerystė

4.6.1 Besimokančiųjų judumo tikslus galima įgyvendinti tik visapusiškai ir plačiai bendradarbiaujant ir dedant pastangas visais lygiais (ES, valstybių narių, regionų, švietimo įstaigų, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų bei paties jaunimo). Kad besimokančiųjų judumo reikalai tikrai pajudėtų į priekį, labai svarbu, kad valstybės narės būtų pasirengusios imtis veiksmų.

4.7 Ar reikia nusistatyti judumo Europos Sąjungoje tikslus?

4.7.1 Komiteto nuomone, žaliojoje knygoje nurodytus statistinius duomenis dar reikėtų patikslinti, nes tik teisingi statistiniai duomenys gali padėti susidaryti vaizdą, ar dabartinės besimokančiųjų judumo programos ⁽¹⁷⁾ yra veiksmingos, ir ateityje parengti rimtas strategijas nustatant realius judumo tikslus (procentais) įvairioms tikslinėms grupėms.

4.7.2 Nepaprastai svarbu, kad Bolonijos procese būtų nustatytas aiškus judumo tikslas. Panašius tikslus reikėtų nustatyti ir kitose švietimo srityse. Todėl Komitetas pritaria minčiai nustatyti tikslinius judumo rodiklius profesiniam lavinimui ir mokymui, pedagogams, bendrojo lavinimo moksleiviams ir neformaliajam ugdymui. Tokius tikslinius rodiklius reikėtų nustatyti ne tik visos ES mastu, bet ir visoms valstybėms narėms. Savo tikslinius rodiklius turėtų nusistatyti ir regionai bei švietimo įstaigos. Nustatant šiuos tikslus pirmoje vietoje visada turėtų būti švietimo kokybė.

2009 m. gruodžio 16 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽¹⁷⁾ Taip pat reikėtų apsvarstyti galimybę atlikti dvišalių besimokančiųjų judumo programų lyginamuosius tyrimus, pvz., „Vulcanus“ Europoje ir Japonijoje (inžinerijos ir tikslųjų mokslų studentams), nes jos yra tikslingai apibrėžtos ir veiksmingos.